

นโยบายสาธารณะสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Public Policy for Low Income with State Benefit Card holders for Sustainable Development

นันทพันธ์ คคคง¹ นริศรา บำยุทธิ์² จุฑาทิพย์ ประดิพัทธ์นฤมล³ ภาสกร ดอกจันทร์⁴

Nanthaphan Kodkong, Narissara Bumyut, Chuthatip Pradipatnaruemol,

Phatsakon Donkjan

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้เป็นการอธิบายถึงการดำเนินนโยบายสาธารณะสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอธิบายแยกเป็น 3 ด้าน กล่าวคือ ด้านการเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรมโดยไม่ละทิ้งด้านใดด้านหนึ่ง โดยมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงเพื่อขจัดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อันเป็นวาระสำคัญแห่งรัฐ โดยมุ่งเน้นการจัดความยากจนอันเนื่องมาจากบริบทของสังคมอันเกิดจากความเหลื่อมล้ำ นับเป็นปัญหาที่เรื้อรังและหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังคาดว่าสังคมไทยจะยังคงมีปัญหานี้ต่อไปในอนาคต จึงเป็นที่มาของการสร้างระบบและ

Received: 2021-01-10 Revised: 2021-02-09 Accepted: 2021-02-11

^{1 2 3} หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, Doctor of Philosophy Program in Public Administration, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

e-mail: nanthaphan.k@psru.ac.th

⁴ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University.

e-mail: phat.mbu@gmail.com

กลไกในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อช่วยเหลือประชาชนและยังเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางอ้อมอีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาสังคมขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยอำนาจของรัฐบาลควบคู่กับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน ทั้งนี้บทสรุปของบทเห็นว่าการดำเนินนโยบายโดยใช้แนวทางการสร้างโอกาส 4 มิติ นั่นคือ การสร้างและส่งเสริมการมีงานทำ การฝึกอบรมการประกอบอาชีพและการศึกษา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงมีความจำเป็นต่อการกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Words): นโยบายสาธารณะ; บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ; การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This article describes the implementation of public policies for low-income people through the State Welfare Card towards sustainable development. Described separately as 3 The side is the economic, social and environmental aspects without neglecting any side. By focusing on improving the quality of life for the better, giving people access to social welfare TWe work together to eradicate poverty and reduce social inequality. Which is an important agenda of the state It focuses on eradicating poverty arising from the social context arising from the countless inequality. It is a chronic problem and if not seriously solved, it is expected that Thai society will continue to have this problem in the future. It is the source of the creation of a system and mechanism for setting public policies for It helps people and is also a tool to stimulate the economy in an indirect way. This is in line with the conditions for solving large social problems that require government power along with the creation of interaction between government agencies. Private agencies, entrepreneurs and the public sector However, the conclusion of the

chapter is that theImplement a policy using a 4-dimensional opportunity building approach, that is, creating and promoting employment. Occupational training and education Access to funding sources in the system And access to basic necessities for improving the quality of life Hence, it is necessary to continuously encourage action to improve the quality of life and create a sustainable development approach.

Keyword: Public Policy; State Benefit Card holders; Sustainable Development

บทนำ (Introduction)

ความเหลื่อมล้ำถือเป็นมหันตภัยที่ร้ายแรงอย่างหนึ่งของมวลมนุษยชนร่วมโลก ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังแสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันอันประกอบด้วย ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของรายได้และทรัพย์สิน ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของการบริโภค และความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของการตัดสินใจทำการผลิต และการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่ม อันเกิดจากการผลิต ซึ่งสิ่งที่ได้กล่าวมานั้นล้วนเป็นปัญหาที่แสดงออกถึงปัญหาความยากจน และยังคงปรากฏเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยความเหลื่อมล้ำเป็นบ่อเกิดหรือปัจจัยเสริมของอีกหลากหลายปัญหาในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งปัญหาการเมืองที่คุกรุ่นและปะทุเป็นระยะในรอบกว่าสิบปีหลังนี้ความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เรื้อรังและหากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจังคาดว่าสังคมไทยจะยังคงมีปัญหานี้ต่อไปในอนาคต (สฤณี อาชวานันทกุล, 2554) ทางรัฐบาลก็พยายามลดช่องว่างของความยากจนให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันให้มากขึ้น ซึ่งนโยบายของภาครัฐที่ผ่านมาเน้นนโยบายเรื่องการแก้ปัญหาความยากจน (สถาบันพระปกเกล้า, 2559) ซึ่งได้ผลในบางระดับแต่ยังไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง เพราะคนจนแม้จะมีสภาพที่ดีขึ้นแต่ก็ยังไม่เกิดการลดช่องว่างของรายได้สูงสุดกับรายได้ต่ำที่สุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ประเทศไทยยังคงเผชิญหน้ากับความเหลื่อมล้ำที่ยังรากลึกลง สู่โครงสร้างทางสังคมอย่างปฏิเสธไม่ได้ รัฐบาลภายใต้การนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา จึงได้มีการกำหนดมาตรการ

เกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวท้ายที่สุดนั้นจึงได้เกิดโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยและลดภาระค่าครองชีพในสังคมสอดคล้องโดยตรงตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทาง สังคมอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างพลังทางสังคม และการเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยโดยเฉพาะประชากรร้อยละ 40 ของประเทศที่มีรายได้น้อยที่สุดและผู้ด้อยโอกาส (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, ออนไลน์) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับ 12 ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมพร้อมทั้ง ส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, ออนไลน์)

ดังนั้น แนวคิดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงมีลักษณะเหมือนกับ นโยบายประชานิยม ตรงที่ว่าเป็นนโยบายของรัฐเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการลดค่าใช้จ่ายของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี ซึ่งจะเป็นนโยบายที่แอบแฝงกับการเมืองนั้นก็ไม่ว่าจะทราบได้ แต่ในระยะสั้นนั้นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์อย่างเต็มที่คือประชาชนกลุ่มยากจน ส่วนในระยะยาวนั้นผู้ได้รับประโยชน์ก็คือกลุ่มการเมือง และผู้ที่เสียประโยชน์ก็กลับมาเป็นประชาชนทั้งประเทศอย่างที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างแน่นอน

ดังจะเห็นได้ว่า การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาทุกรัฐบาล แต่ในเรื่องของมาตรการดำเนินการนั้นก็จะมีบริบทที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับการบริหารงานของรัฐบาลในยุคนั้นๆ ในรัฐบาลยุคของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้มีนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยออกมาช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย โดยผู้ที่ได้รับสิทธิ์นั้นจะต้องเป็นผู้ที่เข้าถึงเกณฑ์ข้อต่างๆที่ทางส่วนกลางได้กำหนดไว้ ซึ่งถือเป็นนโยบายที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ในระดับหนึ่งสำหรับผู้ที่มิรายได้น้อย ตลอดจนถึงเป็นนโยบายฐานรากที่จะเสริมสร้างการลดความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจได้ต่อไปในอนาคต

สำหรับบทความวิชาการในครั้งนี้ มีประเด็นที่จะศึกษาถึงสถานการณ์การดำเนินนโยบายสาธารณะสำหรับสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และแนวทางการดำเนินนโยบาย

สาธารณะสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อนำเสนอสถานการณ์นโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในสังคมไทย

แนวคิดนโยบายสาธารณะ

สถานการณ์ความยากจนในสังคมไทยถือเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธศาสตร์ชาติที่รัฐบาลให้ความสำคัญในมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ ถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน ตลอดจนกำหนดมาตรการที่เหมาะสมให้การพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

นโยบายสาธารณะสำหรับผู้มีรายได้น้อยผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรากฏแนวคิดทฤษฎีนโยบายสาธารณะของรัฐบาล จากนักวิชาการของต่างประเทศและในประเทศ ได้แก่ Easton (1953) Greenwood (1965) Lasswell & Kaplan (1970) Sharkansky (1970) Anderson (1994) อาทิตย์ อุไรรัตน์ (2548) ศุภชัย ยาวะประภาส และปิยาพร หวังมาพร (2552) บุญทัน ดอกไธสง (2553) นักวิชาการหลายท่านกำหนดให้ต้องศึกษาการแนวทางการค้นหาปัญหาเพื่อกำหนดแผน แผนงานโครงการ กิจกรรม และการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล เพื่อนำไปเป็นสู่การปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างถูกต้อง และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมและประเทศชาติ เพื่อเป็นแนวทางหรือข้อสรุปในการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดแนวทางการค้นหาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตั้งที่นภดล พูลสวัสดิ์ (2551) ได้อธิบายขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติว่ามีลักษณะเป็นการจัดทำนโยบายย่อย เพื่อรองรับนโยบายใหญ่ เพื่อให้เป็นไปตามกลไกของนโยบายสู่การปฏิบัติ ตลอดจนผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำคัญของนโยบาย ประกอบด้วยด้านต่างๆ พชรกันย์ เจริญชุตินันท์ และคณะ (2562) ดังนี้

1. ปัจจัยด้านนโยบาย
2. ปัจจัยด้านองค์การ
3. ปัจจัยด้านข้าราชการ

4. ปัจจัยด้านข้อมูลและกระบวนการติดต่อสื่อสาร

5. ปัจจัยด้านประชาชน

ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้มีการดำเนินนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อมุ่งเน้นความกินดีอยู่ดี และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศ ซึ่งได้ดำเนินนโยบายที่เรียกว่า “สวัสดิการแห่งรัฐ” โดยการช่วยเหลือเบื้องต้นในการลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทั้งสวัสดิการต่างๆ ของกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางสังคม อาทิ กลุ่มผู้มีรายได้น้อย กลุ่มผู้พิการ เป็นต้น ผ่านเครื่องมือและกลไกของรัฐบาลที่เรียกว่า “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” โดยที่รัฐบาลดำเนินการคัดเลือกประชาชนที่เข้าเกณฑ์แล้วมอบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้ ซึ่งในบัตรนั้นรัฐบาลจะโอนเงินให้จำนวนหนึ่งแล้วให้ประชาชนนำไปซื้อของใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยเหลือประชาชนและยังเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางอ้อมอีกด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขในการแก้ไขปัญหาสังคมขนาดใหญ่ที่ต้องอาศัยอำนาจของรัฐบาลควบคู่กับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และภาคประชาชน เพื่อสร้างสรรค์โอกาสการเข้าถึงนโยบายสาธารณะใหม่ๆ ที่มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในกลุ่มดังกล่าว สะท้อนถึงการมอบโอกาสคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เป็นการสะท้อนถึงบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น หนึ่งในแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการใช้นโยบายและมาตรการของภาครัฐแล้ว การสนับสนุนให้ผู้ประสบปัญหาความยากจนใช้แนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต และพัฒนาช่องทางการทำมาหากิน ให้รู้จักทำมาหากินให้เป็นและใช้จ่ายอย่างเหมาะสม จึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง

แนวคิดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

โครงการประชารัฐสวัสดิการ เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ด้วยการให้มี

การขึ้นทะเบียนกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้าและการเดินทาง

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ที่ เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศไทย เป็นโครงการที่รัฐบาลปัจจุบันใช้เพื่อ ช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยผ่านการบรรเทาภาระค่าครองชีพด้วยวิธีต่างๆ ได้แก่ การลดค่าใช้จ่ายใน ชีวิตประจำวันและวงเงินสำหรับซื้อสินค้าต่างๆ ถึงแม้ว่ารัฐบาลได้ใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อ ดำเนินนโยบายต่างๆ การในช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่ประชาชน ทั้งนี้ความยากจน คือ สภาพการ ดำรงชีวิตของบุคคลซึ่งมีรายได้น้อยเพียงพอกับรายจ่าย และไม่สามารถจะบำบัดความต้องการทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับ มาตรฐานที่สังคมวางไว้ องค์การสหประชาชาตินิยามของความยากจนว่าเป็นสภาวะที่ทำให้ลายศักดิ์ศรีของ มนุษย์เพราะคนที่ ยากจนนั้นไม่มีทางเลือกและโอกาส ความยากจนจึงครอบคลุมถึงมิติที่หลากหลายตั้งแต่การ ขาด แคลนอาหารเสื้อผ้า การไม่มีน้ำสะอาด สุขอนามัย การเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาล การไม่ได้รับ การศึกษา การไม่มีที่ดินทำกิน การเข้าไม่ถึงเครดิต และการไม่มีงานทำ และยังหมายรวมถึง ความไม่ มั่นคง การไร้อำนาจและการถูกกีดกันออกจากชุมชนและสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงทั้ง ทางตรงและทางอ้อม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของรัฐบาลได้คิดค้นบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นแนวทางใน การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” หรือที่เราเรียกว่า “บัตรคนจน” โดยให้ดำเนินการครอบคลุมผู้มีรายได้น้อยทั้งประชาชนที่อยู่ในภาคการเกษตรและนอกภาค การเกษตร ซึ่งได้เริ่มดำเนินการ ในปี พ.ศ. 2560 (วิชาญ ทราโยอ่อน, 2560) บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะทำให้การช่วยเหลือจากภาครัฐถูกกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยภาครัฐมีข้อมูลใน การติดตามประเมินการให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงการให้สวัสดิการให้ เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถ กำหนดค่าใช้จ่ายได้ตามสวัสดิการต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในการใช้จ่ายชำระ ค่าสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันด้วย เงินสดเป็นหลัก ไปสู่ระบบการชำระเงิน อิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญเป็นการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การ

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระ เงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ ของรัฐบาลที่มุ่งเน้น การดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และลดปริมาณเอกสารทางการเงิน เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society) แนวทางการช่วยเหลือประชาชนผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น รัฐบาลจะโอนเงินเข้าสู่บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ของผู้มีสิทธิทุกเดือนเพื่อนำไปชำระค่าสินค้าและบริการ ผ่านเครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือ ร้านค้าที่ร่วมโครงการ เกณฑ์ที่ใช้ระบุผู้มีสิทธิที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากโครงการบัตรคนจนนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ ได้แก่

- 1) รายได้ คือ ต้องมีรายได้ไม่เกินปีละ 100,000 บาท
- 2) ทรัพย์สิน เช่น มีเงินในบัญชีเงินฝากไม่เกิน 100,000 บาท
- 3) บ้านและที่ดิน เช่น บ้านขนาดไม่เกิน 25 ตารางวา หรือมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐโดยวงเงินที่จะได้รับนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือประเภทผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาทจะได้รับเงินช่วยเหลือ 200 บาท/คน/เดือน และประเภทผู้มีรายได้ไม่น้อยกว่า 30,000 บาท จะได้รับเงินช่วยเหลือ 300บาท/คน/เดือน นอกจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะนำไปชำระเป็นค่าสินค้าและบริการตามวงเงินที่กำหนดได้แล้ว ยังสามารถนำมาเป็นส่วนลดในการซื้อก๊าซหุงต้มเพื่อใช้ในครัวเรือนได้อีกในวงเงิน 45 บาท/คน/3 เดือน และสามารถนำไปเป็นส่วนลดค่าโดยสารในการเดินทางได้ โดยนำไปเป็นส่วนลดค่าโดยสารรถโดยสารประจำทาง/รถไฟฟ้า 500 บาท/คน/เดือน หรือไปเป็นส่วนลดค่าโดยสารรถขส. 500 บาท/คน/เดือน และนำไปเป็นส่วนลดค่าโดยสารรถไฟ 500 บาท/คน/เดือน ซึ่งวงเงินดังกล่าวนี้ไม่สามารถสะสมได้ในเดือนถัดไปและไม่สามารถนำไปแลกเป็นเงินสดได้ จากการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น (กรมบัญชีกลาง, 2561) ได้รายงานผล การดำเนินงานบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในรอบ 4 เดือนแรก (ตุลาคม 2560 – มกราคม 2561) พบว่าจำนวนผู้มีสิทธิ ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในครั้งนี้มีถึง 11,469,185 คน แต่มีผู้มีสิทธิมารับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว 10,924,192 คน จำนวนงบประมาณที่รัฐจ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปแล้ว 11,940 ล้านบาท

ทั้งนี้เป้าหมายที่แท้จริงในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างถาวร ด้วยการช่วยให้คนเหล่านี้มีแผนชีวิตที่จะพัฒนาตัวเองได้ อาทิ การมีงานทำ การฝึกทักษะอาชีพ การช่วยเหลือให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนที่เหมาะสม เป็นต้น เพื่อช่วยทำให้คนมีเครื่องมือไปทำมาหากิน ขณะเดียวกันถือเป็นการสร้างความพร้อมในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน ถือเป็นการเน้นบูรณาการตามหลักคิดของมาตรการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดการจัดการสวัสดิการสังคม

การขับเคลื่อนประเทศโดยใช้การกระจายอำนาจทางด้านเศรษฐกิจถือเป็นตัวแปรด้านหนึ่งส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจของประเทศที่อาจก่อให้เกิดความมั่นคง นำมาสู่การสร้างรายได้ และอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความเป็นปรชานิยมมากขึ้นไปทุกวัน เพราะนั่นคือการจัดสวัสดิการในสังคมให้กับบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด การดำเนินการจัดสวัสดิการทางสังคมของรัฐบาลไทยนั้นจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับ การนำหลักแนวคิดการจัดการสวัสดิการของสำนักคิดใดมาเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการ ซึ่งแนวคิดนั้นจะเป็นเพียงกรอบเส้นทางที่มีการการันตีถึงความสำเร็จมาบ้างในบางประเทศ และบางกิจกรรมที่ดำเนินการ ดังจะเห็นได้ว่าแนวคิดการจัดการสวัสดิการสังคมจะมีผลอย่างมากต่อการเป็นแนวคิดหลักในการทำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

การขับเคลื่อนนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย นับเป็นสวัสดิการสังคมที่ถือเป็นการสร้างหลักประกันทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคม ตามแนวคิดแบบสังคมนิยมประชาชนจะต้องได้รับหลักประกันนี้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ดังนั้นแนวคิดหลักของรัฐบาลสวัสดิการจึงมีรากฐานมาจากแนวคิดแบบสังคมนิยมที่ค่อยๆ ปรับให้คนมีความเท่าเทียมกัน ด้วยการเพิ่มพลังการผลิตและทำให้สินค้ามีมากพอ เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการของสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การแก้ไขปัญหาความจนและความเหลื่อมล้ำแบบสังคม เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธศาสตร์ชาติที่รัฐบาลให้ความสำคัญ และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ ถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน จึงมีทั้งการมอบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยจำนวน 11.4 ล้านคน ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับ

กระทรวงการคลัง เพื่อจะกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต การพัฒนาชีวิตและสังคมไทยอย่างยั่งยืน จำเป็นจะต้องมีต้นแบบที่เหมาะสม โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จึงเป็นโครงการที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาผู้มีรายได้น้อย ลดความเหลื่อมล้ำ จึงเป็นอีกมาตรการที่ประชาชนและสังคมไทยควรได้รับรู้และร่วมมือในอนาคต แนวคิดการจัดการสวัสดิการสังคม เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยสามารถอธิบายแนวทางได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) รัฐจัดสรรสวัสดิการให้เกิดความเท่าเทียมกัน ซึ่งครอบคลุมในด้านการเข้าถึงการบริการ สิทธิ และประโยชน์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์โดยไม่เลือกปฏิบัติ

2) รัฐมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและให้ผู้อยู่อาศัยโอกาสเข้าถึงสวัสดิการและการดูแลเป็นกรณีพิเศษโดยผ่านเงื่อนไขนโยบายสาธารณะเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การปรับปรุงระบบความคุ้มครองทางสังคม และระบบสวัสดิการให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม สำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างถาวร ด้วยการช่วยให้กลุ่มคนเหล่านี้มีแผนชีวิตที่จะพัฒนาตัวเองได้ โดยมีเป้าหมายในการช่วยเหลือ 4 มิติ ได้แก่

มิติที่ 1 การมีงานทำ รัฐบาลจะจัดให้มี AO หรือ Account Officer เข้าไปช่วยดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ลงพื้นที่สำรวจ สอบถามถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีรายได้น้อยหรือไม่มีการทำงาน เพราะเหตุใด หากต้องการมีรายได้เพิ่ม มีงานทำ จะทำอย่างไร ถ้าคิดว่าทักษะในปัจจุบัน ยังไม่เพียงพอ อยากจะมีเพิ่ม สนใจเรื่องอะไรหรือต้องการแหล่งเงินทุน ที่มีอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมไม่ใช่เงินนอกระบบจะต้องทำอย่างไร รวมทั้งไปดูสภาพความเป็นจริงว่าตรงหรือไม่กับที่ได้แจ้งไว้ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับความเป็นมนุษย์หรือไม่ มีบ้านเองหรือไม่บ้านทรุดโทรมหรือไม่ เป็นต้น AO จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ มีนายอำเภอเป็นประธานแต่งตั้งทีมขึ้นมา ในขณะที่กระทรวงการคลังก็จะมีคนของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและธนาคารออมสิน ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้วเช่นกันเข้ามาช่วย เมื่อ AO เก็บข้อมูลมาแล้ว จะมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล เพื่อนำมาร่วมกันวางแผนชีวิตในการพัฒนาชีวิต จากนั้นจะเป็นการบูรณาการร่วมกันกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มาร่วมกันพิจารณาในเรื่องงานและเรื่องคุณภาพชีวิต กระทรวงแรงงานมีข้อมูลอยู่แล้วว่าขณะนี้มียัตราจ้างงานอยู่ 100,000 กว่าตำแหน่ง มีรายชื่อบริษัท นายจ้างไว้พร้อม ถ้าในต่างประเทศจะมี 7,000 ตำแหน่ง เมื่อ AO ไปสอบถามแล้วพบว่ามีความสัมพันธ์พร้อม เช่น ได้เรื่องภาษาพร้อมจะไปต่างประเทศก็ได้เลย หรือถ้าภาษายังไม่พร้อมก็มีหลักสูตรเทรนเรื่องภาษาให้ก่อนไป หรือในประเทศก็รับได้เลยเมื่อคุณสมบัติพร้อม นั่นคือเรื่องของการมีงานทำ

มติที่ 2 การฝึกทักษะอาชีพ จะมีโครงการฝึกอบรมอาชีพ เช่น หลักสูตรช่างชุมชน ซึ่งน่าสนใจมาก เพราะประเทศไทยมี 80,000 กว่าหมู่บ้าน ถ้า 1 หมู่บ้าน มีช่างอยู่ 1 คน คนคนนั้นก็จะมีอาชีพได้โดยจะมีเครื่องมือกลางให้อบรมหลักสูตร 60 ชั่วโมง ให้เป็นช่างเบ็ดเตล็ดและยังมีหลักสูตรอื่นๆ อีก ซึ่งสามารถรองรับได้ 2.4 ล้านคน

มติที่ 3 การช่วยเหลือให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับผู้ที่ไม่อยากเป็นลูกจ้าง อยากทำอาชีพอิสระ มีกิจการของตนเอง ซึ่งกระทรวงการคลังมีธนาคารของรัฐที่พร้อมจะช่วย เช่น ธนาคารออมสิน ซึ่งมีโครงการสินเชื่อธุรกิจแฟรนไชส์ โครงการสินเชื่อ Street Food หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีสินเชื่อเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้ง 2 ธนาคารได้เตรียมสินเชื่อโครงการไว้รองรับได้ราว 2.1 ล้านคน

มติที่ 4 การเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่น โครงการให้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐโดยธนาคารอาคารสงเคราะห์และกระทรวงการคลัง การออมเพื่อการเกษียณอายุสำหรับแรงงานนอกระบบโดยกองทุนการออมแห่งชาติ

จาก 4 มติที่กล่าวมา ได้แก่ เรื่องการมีงานทำ เรื่องการฝึกอาชีพ เรื่องการเข้าถึงแหล่งทุน เข้าสู่สินเชื่อที่เหมาะสมและการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน ทั้งหมดนี้จะทำให้คนมีเครื่องมือไปทำมาหากิน ขณะเดียวกันยังมีการเข้าไปดูในเรื่องความพร้อมในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน เช่น เรื่องการออมเพื่อการเกษียณอายุ จะออมอย่างไรโดยกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เรื่องที่อยู่อาศัยจะมีโครงการบ้านคนไทยประชารัฐของกรมธนารักษ์ หรือของ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีสินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการมองในเรื่องคุณภาพชีวิตที่ครบวงจร

จากสิ่งที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดการจัดสวัสดิการทางสังคม มิได้เพียงแต่มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นผู้รับเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการมุ่งเน้นให้ประชาชนมีทักษะในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมอาชีพหรือการเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมมาต่อยอดในการประกอบอาชีพ โดยรัฐบาลไม่ได้แต่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในด้านนี้แต่เพียงผู้เดียวยังให้นาการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อเป็นการยุติปัญหาของการกู้ยืมระบบ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดีและครบวงจรตามหลักแนวคิดที่ว่าด้วย การส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่เพียงแต่แจกเงินอย่างเดียว แต่ต้องเป็นการแจกแหล่งทุน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึง และให้ประชาชนเหล่านั้นได้มีโอกาสในการพัฒนาตัวเองอย่างยั่งยืนที่สุด

การพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนา หมายถึง การทำให้ดีขึ้นจากเดิม หรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี โดยเฉพาะการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดความยั่งยืน ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากอย่างมากในปัจจุบัน เพราะคำว่ายั่งยืน จะต้องแสดงให้เห็นถึง ความมั่นคง วัฒนาถาวร เปรียบได้กับนโยบายต่างๆที่รัฐบาลจัดสรรให้กับประชาชนนั้น จะต้องก่อให้เกิดการพัฒนา และถ้าเปลี่ยนแปลงไปแล้วนั้นโครงการที่ดีจะต้องมีการดำเนินการต่ออย่างยั่งยืน เพราะนั่นอาจหมายความว่าสิ่งนั้นดีแล้ว สิ่งนั้นถูกแล้ว เพียงแค่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาตั้งแต่ ช่วงปีพ.ศ. 2515 โดยมีการจัดการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับโลกขึ้นเป็นครั้งแรก ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน และในปีพ.ศ. 2526 ได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) เพื่อทำการศึกษา เรื่องการสร้าง ความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา และต่อมาได้เผยแพร่เอกสารชื่อ Our Common Future เรียกร้องให้ชาวโลกเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีการพัฒนาที่ปลอดภัยต่อ สิ่งแวดล้อม เอกสารฉบับนี้มีส่วนสำคัญต่อการประชุม สหประชาชาติของโลก หรือ The Earth Summit ที่ กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งในการประชุมครั้งนั้นมีหนังสือ ประกอบการประชุมเล่มหนึ่งที่เรียกว่า Bruntland Report ให้คำนิยาม

การพัฒนาที่ยั่งยืน (การพัฒนาที่ยั่งยืน ออนไลน์, 2561) ไว้ดังนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความจำเป็นของคนยุคปัจจุบันโดยไม่ลด ขีดความสามารถในการตอบสนองความจำเป็นของคนยุคต่อไป เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เริ่มต้นจากการประชุม สหประชาชาติ ครั้งที่ 2 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในปี 1992 ประเทศสมาชิกต่างๆ ประชุมร่วมกันในหัวข้อว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาและได้เห็นชอบให้ประกาศหลักการแห่งสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) สำหรับทศวรรษ 1991–1999 และศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแผนแม่บทของโลกเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้าน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) แม้ว่า MDGs จะดำเนินการสิ้นสุดไปแล้ว องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาขึ้นใหม่โดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาเป็นมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกัน เรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2558 ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2573 ครอบคลุมระยะเวลา 15 ปี โดยประกอบไปด้วย 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจนในทุกรูปแบบ

เป้าหมายที่ 2 ขจัดความหิวโหย บรรลุเป้าความมั่นคงทางอาหาร ปรับปรุงโภชนาการ และ สนับสนุนการทำเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพ และส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัย เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม และส่งเสริม โอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง 8

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้และมีการบริหารจัดการน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่ ย่อมเยาและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และครอบคลุม และการจ้างงานเต็ม อัตรา และงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความต้านทานและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริม การพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ ไม่เท่าเทียม

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ความต้านทาน และยืดหยุ่น ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างครอบคลุมและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ ผลกระทบ

เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้มหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอื่นๆ อย่างยั่งยืน เพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พืชพันธุ์ และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่า ไม้ที่ยั่งยืน การต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดิน และฟื้นฟูสภาพดินและหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

เป้าหมายที่ 16 สนับสนุนสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดให้มีการเข้าถึง ความยุติธรรมสำหรับทุกคน และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และมีความครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 17 เสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือ ระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ดีนั้นจะต้องประกอบด้วย การวางแผนหรือเป้าหมายของการพัฒนา เพราะการพัฒนาจะต้องมุ่งเน้นและมีวัตถุประสงค์รองรับอย่างเป็นรูปธรรม หากการพัฒนาโดยไร้หลักแล้วนั้นย่อมหมายถึงการพัฒนาที่ไร้ประโยชน์ และอาจจะไม่ก่อให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาที่ได้กล่าวมาในข้างนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืนเท่านั้น แต่ก็เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนเพราะมีเป้าหมายของการพัฒนา ดังจะยกเปรียบเทียบกับการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของ

ประชาชน ให้อยู่ดีมีสุขนั้น ก็อาจมองเป็นคำพูดที่สวยงาม แต่การดำเนินการนั้นถ้าปราศจากตัวชี้วัด หรือ ความยั่งยืน ก็อาจจะเป็นเรื่องของการพัฒนาได้ในเพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แล้วสุดท้ายก็สูญเปล่า แต่การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตประชาชนจะต้อง มีการวางแผนขั้นตอน การปฏิบัติเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดการประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการตามขั้นตอนแต่ละขั้นให้เห็น ถึงผลสะท้อนกลับได้อย่างชัดเจนแล้วจึงดำเนินการในขั้นต่อไปได้ จนถึงระยะสุดท้าย ทั้งนี้ความ ยั่งยืนจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็จะต้องเกิดจากความต่อเนื่องด้วยเช่นเดียวกัน

การเปลี่ยนผ่านจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

พลวัตของการพัฒนานั้น ถือเป็นเรื่องที่ไม่มีสิ่งใดสามารถกีดขวางได้ เพราะสรรพสิ่งบน โลกล้วนได้รับการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต การพัฒนาจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้ ทุกๆสรรพสิ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะคำว่า “พัฒนา” ไม่สามารถจะมีสิ่งใดที่หยุด กันได้

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนระดับโลกสร้างขึ้นจากความสำเร็จของเป้าหมาย การพัฒนาแห่งสหัสวรรษก่อนหน้านี้ที่ประสานงานโดยสหประชาชาติและประเทศสมาชิก การรณรงค์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษเริ่มขึ้นในพ.ศ. 2543 และสิ้นสุดในพ.ศ. 2558 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมโดยมุ่งเน้นเรื่องขจัดปัญหา ความหิวโหย ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่ง สหัสวรรษโดยส่วนใหญ่ โดยประเทศไทยได้ใช้แนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นแนวทาง ให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การเพิ่มศักยภาพของประชาชนและชุมชน ประเทศไทยยังคงมี ส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของโลกด้วยการช่วยเสริมสร้างความสามารถของเพื่อนบ้านในการ บรรลุพันธกิจของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษและความพยายามในการพัฒนาในอนาคต ประเทศไทยได้แบ่งปันความเชี่ยวชาญที่ได้รับจากการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษกับ ประเทศอื่น ๆ โดยตรง ตลอดจนผ่านเวทีระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน เป็นต้น การพัฒนาอย่างยั่งยืน ถือเป็นหัวใจสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการต่างๆที่สนับสนุนปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามในการจัดการกับความยั่งยืนในประเทศไทยเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การปกป้องสิ่งแวดล้อมและความต้องการของมนุษย์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นไปตามหลักการสำคัญของวาระพ.ศ. 2573 และสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทของโลก

การพัฒนาประเทศอย่างมีเป้าหมาย ถือเป็นเรื่องที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน นั่นคือ เป้าหมายการพัฒนาคน แต่การดำเนินการของนโยบายนั้นจะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายจะมากหรือน้อยเท่านั้นเอง แต่การพัฒนาไม่เคยหยุดเลย แม้สักเสี้ยววินาทีเดียว จึงที่เกิดตามมามีแนวโน้มอาจเกิดเป็นสิ่งที่สวยงาม หรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้กำหนดกิจกรรมนั้นๆ

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐกับบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพชีวิตถือเป็นเรื่องที่ทุกรัฐบาลได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะเห็นผลมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกลยุทธ์การวางแผน และกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลประโยชน์ แต่การจัดสวัสดิการนั้นจะต้องก่อให้เกิดความเป็นธรรม สร้างสรรค์ และยั่งยืน กับประชาชนทุกกลุ่ม มิฉะนั้นจะไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการดำเนินการที่ดี การจัดสวัสดิการแห่งรัฐถือเป็นเรื่องของการพัฒนาที่อาจจะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ในอนาคต เพราะผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้นจะต้องไปตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด เพราะถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีรายได้น้อย ย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากทางรัฐบาล จัดสรรมาให้ก่อนประชาชนกลุ่มอื่น การกำหนดนโยบายในส่วนนี้จึงถือเป็นเรื่องที่ท้าทายของฝ่ายบริหารเป็นอย่างมาก เพราะการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ถ้ารัฐบาลใดสามารถดำเนินการได้รัฐบาลนั้นจะสามารถครองใจประชาชนได้อย่างแน่นอน

การนำนโยบาย แผนงาน และโครงการสู่การปฏิบัติสู่สังคมเป็นการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึงเพื่อขจัดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อันเป็นวาระสำคัญแห่งรัฐ สำหรับในประเทศไทยนั้นแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดที่อยู่ภายใต้กรอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความ

มีอิสระในการกำหนด ชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการ การต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิม เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ บัณฑิตสวัสดิการแห่งรัฐมีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถเชื่อมโยง 3 ด้าน ได้แก่

ด้านเศรษฐกิจ การบริหารจัดการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดความมีเสถียรภาพ การพัฒนาและกระจายโครงสร้างพื้นฐานโดยได้รับการสนับสนุนจากบัณฑิตสวัสดิการแห่งรัฐ เช่น การลดภาระค่าครองชีพ บัณฑิตสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย ตลอดจนการสนับสนุนให้ผู้มีสิทธิมีโอกาสฝึกทักษะการสร้างงานทำตามความถนัดของตน ถือเป็นการสร้างรายได้ลดการพึ่งพิงจากหน่วยงานภาครัฐได้อีกทางหนึ่งด้วย

ด้านสังคม สวัสดิการแห่งรัฐนี้ เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนไทยในกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางสังคม ทุกกลุ่มได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกันในหลายๆ ด้าน นโยบายปฏิรูปประเทศไทยไม่เพียงแต่การช่วยเหลือในเบื้องต้นที่ประสงค์จะลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย การช่วยเหลือระยะที่ 2 ถือเป็นมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัณฑิตสวัสดิการแห่งรัฐ โดยไม่ได้เป็นการ

ให้เงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่พัฒนาให้ม้งงานทำมีทักษะฝีมือและมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย (สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561) เน้นการช่วยเหลือลดภาระค่าครองชีพแก่ผู้มีรายได้น้อยผ่านวงเงินสวัสดิการเบื้องต้น ทั้งค่าสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ค่าซื้อก๊าซหุงต้ม ค่ารถโดยสารไม่ว่าจะเป็นรถเมล์รถไฟฟ้าและรถไฟเน้นการ “พัฒนาคุณภาพชีวิต” แก่ผู้มีรายได้น้อย ใน 4 มิติ ได้แก่ การมีงานทำการฝึกอบรมและการศึกษา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน (สถาบันวิจัยประชาชนและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล , 2561) สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ ในเรื่องของปัญหาความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ การสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่นและได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้สวัสดิการด้านผู้สูงอายุ ได้รับวงเงินส่วนลดค่าก๊าซหุงต้ม 45 บาทต่อเดือน รวมไปถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย เงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุและค่าเดินทางไปรับการรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นเกี่ยวกับสุขภาพ

ด้านสิ่งแวดล้อม การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพและสมดุล การบริหารจัดการน้ำและการสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการรับมือกับผลกระทบ การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ

ทั้งนี้การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นการสร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์กันโครงการพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดีทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติ โดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและยังทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข ตลอดจนการคำนึงหุ้นส่วนความร่วมมือและการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ถือเป็นเป้าหมายหลักต่อการส่งเสริมและบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดผลสัมฤทธิ์

การพัฒนาแบบองค์รวม ถือเป็นการพัฒนาให้ครอบคลุมทุกมิติ เพราะการพัฒนาที่ดีจะต้องพัฒนาทุกอย่างไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่เพียงแค่เจาะลึกไปด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การศึกษาปัจจัยต่างๆ ตามมิติสภาพแวดล้อม มาเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบเพื่อกำหนดนโยบายถือเป็นสิ่งที่ควร

กระทำเป็นอย่างมาก การศึกษาบริบทในสิ่งที่เราจะพัฒนานั้นถือเป็นการมองเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน

บทสรุป

การดำเนินนโยบายสาธารณะบัตรสวัสดิการแห่งรัฐถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย โดยใช้มาตรการความช่วยเหลือด้านการเงินด้วยการใช้บัตรเติมเงินสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งเป็นเครื่องมือเชื่อมต่อถึงประชาชนที่ลงทะเบียนไว้ซึ่งสภาพการณ์ในการดำเนินนโยบายเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยใช้แนวทางการสร้างโอกาส 4 มิติ นั่นคือ การสร้างและส่งเสริมการมีงานทำ การฝึกอบรมการประกอบอาชีพและการศึกษา การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ถือเป็นการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้บริบทการดำเนินนโยบายสาธารณะ ที่สอดคล้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ต่างเน้นแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจ ระหว่างผู้มีรายได้น้อยกับผู้ที่มีรายได้สูง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรตระหนักเร่งดำเนินการขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างเป็นระบบ ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจฐานราก ด้านสังคม และด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรมโดยไม่ละทิ้งด้านใดมิติหนึ่งไว้ข้างหลัง จึงเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

- การพัฒนาที่ยั่งยืน ออนไลน์. (2561). คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : [http://sudsec.nida.ac.th/main/images/books/Inside
%20A%20CALL%20TO%20ACTION.pdf](http://sudsec.nida.ac.th/main/images/books/Inside%20A%20CALL%20TO%20ACTION.pdf). [30 พฤศจิกายน 2563]
- นภดล พูลสวัสดิ์. (2551). ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. สาขาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2553). ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : : ปัญญาชน.
พัชรกันย์ เจริญชุตินันท์ และคณะ. (2562). นโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อย
ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. วารสารมหาจุฬาริชาการ. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 หน้า 333-347.
- วิชาญ ทรายอ่อน. (2560). โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2560/hi2560-014.pdf>.
[30 พฤศจิกายน 2563]
- ศุภชัย ยาวะประภา และปิยาพร หวังมาพร. (2552). นโยบายสาธารณะไทย : กำเนิด
พัฒนาการและสถานภาพของศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฑาทอง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึง
พอใจต่อการบริการสาธารณะ และการทำงานของหน่วยงานต่างๆ พ.ศ. 2559
และสรุปผลการสำรวจ พ.ศ. 2546-2559. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุทธิดา ศิริบุญหลง. (2554). การพัฒนาแบบยั่งยืน : กระบวนการกระทำทางเศรษฐกิจสังคม
(metabolism) และการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติเชิงสร้างสรรค์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา
: <http://www.oocities.org/tokyo/dojo/6860/suthida.htm>. [30 พฤศจิกายน
2563]
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2554). ความเหลื่อมล้ำฉบับพกพา : แนวคิดหลักว่าด้วยความเหลื่อมล้ำ.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : เป็นไท พับลิชชิ่ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). รายงานการวิเคราะห์

สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักพัฒนาฐานข้อมูล
และตัวชี้วัดภาวะสังคม.

อาทิตย์ อุไรรัตน์ (2548). บทบาทข้าราชการในการกำหนดนโยบาย เอกสารประกอบการสอนชุด

วิชา นโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 1 นโยบายสาธารณะ. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

Anderson, J. E. (1994). **Public Policy Making**. New York : Houghton Mifflin.

Easton, D. (1953). **The Policy System**. New York : Knopf.

Greenwood, W. T. (1965). **Management and Organizational Behavior : An**

Interdisciplinary Approach. Ohio : South Western.

Lasswell, H. D., & Kaplan, A. (1970). **Power and Society**. New Flaven : Yale

University.

Sharkansky, I. (1970). **Environment, Policy Output and Impact: Problem of**

Theory and Method in the Analysis of Public Policy. Sharkansky, I.

(Ed.), **Policy Analysis in Political Science**. Illinois: Markham.